

REPRESALIAT: EMILI CORELLA ROSELLÓ

PARAULES CLAU: Exili, Vicenta Roselló, Joan Corella, Antoni Corella, Carme Roselló Blasco, Manuel Miguel Campos, Abril Miguel Roselló, Gardènia Miguel Roselló.

LLORDELLA, Joana; MAMPEL, Blanca, Biografia d'Emili Corella Roselló, del projecte Memorial Democràtic del Baix Llobregat [en línia], Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat (2025), <http://www.memorialbaixllobregat.cat/testimonis-i-biografies/repressio-franquista/biografia-82.htm>, [data de la consulta]

La història de l'Emili Corella s'inclou en la història d'una família, d'aquelles que en ocasions es queden callades en el seu entorn local. La seva és molt extensa, humil, a més, tots ells treballaven a les fàbriques més grans del tèxtil d'Olesa i d'Esparreguera i van ser actius defensors de la causa republicana, per això van ser represaliats o bé van haver de marxar a l'exili, com és el cas de la seva família.

Vam iniciar l'entrevista¹ a l'Emili Corella Roselló amb la finalitat de tenir informació sobre l'exili però en la conversa van sorgir altres

informacions que hem volgut detallar en aquesta biografia, perquè, al nostre entendre, l'exili i el que va viure aquest home quan era un infant és una altra

L'Emili Corella poc abans de marxar a l'exili. Font: família Corella Roselló

¹ Corella, Emili. Entrevista del dia 02.08.2023. Està enregistrat en part per zoom en la presència del seu fill que també en té una còpia. Es van fer diverses connexions per WhatsApp per tal de fer alguns aclariments. Entrevista de Joana Llordella, abril de 2025 a Saint-Pierre-de-Chandieu, departament del Roine i a la regió d'Alvèrnia-Roine-Alps, França. Agraïm la col·laboració imprescindible del seu fill, Bernard Corella.

forma de repressió que sovint oblidem i que no trobem escrita en els documents. Com diu la professora Ángeles Egido referint-se a les dones, i que nosaltres apliquem a les criatures:

(...) la población civil y especialmente las mujeres, que en su gran mayoría no habían participado en la lucha política, ni militar ni socialmente, se vieron obligadas a abandonar el país. Fue una huida indiscriminada, sin planificación ni destino más allá del cruce de la frontera del país vecino. Durante el camino hubieron de sortear penalidades, miedo, e incluso bombardeos, con sus hijos a cuestas. Al otro lado de la frontera, se vieron inmediatamente impelidas a asumir el rol de cabeza de familia, puesto que fueron separadas de sus maridos. Debieron asumir una nueva vida en albergues improvisados, que no siempre reunían las mejores condiciones de habitabilidad.²

Quan vam iniciar la primera entrevista amb l'Emili, ens va sorprendre el seu perfecte català després de tants anys d'exili. Ens va dir: *Hi ha coses a la vida que mai s'obliden!*

L'Emili Corella Roselló era fill de Vicenta Roselló Blasco³, que havia estat casada amb Sixto Corella Izquierdo⁴, amb el qual va tenir quatre fills, i va quedar vídua quan aquests eren ben petits.

² EGIDO LEÓN, Ángeles. *Mujer y exilio: otra forma de represión, otra forma de compromiso*. La memoria en la Red. Universidad Nacional de Educación a Distancia. Madrid. https://www.academia.edu/40677263/_MUJER_Y_EXILIO_otra_forma_de_represi%C3%B3n_otra_forma_de_compromiso_La_memoria_en_la_Red?email_work_card=thumbnail [data de l'última consulta 09. 08. 2023].

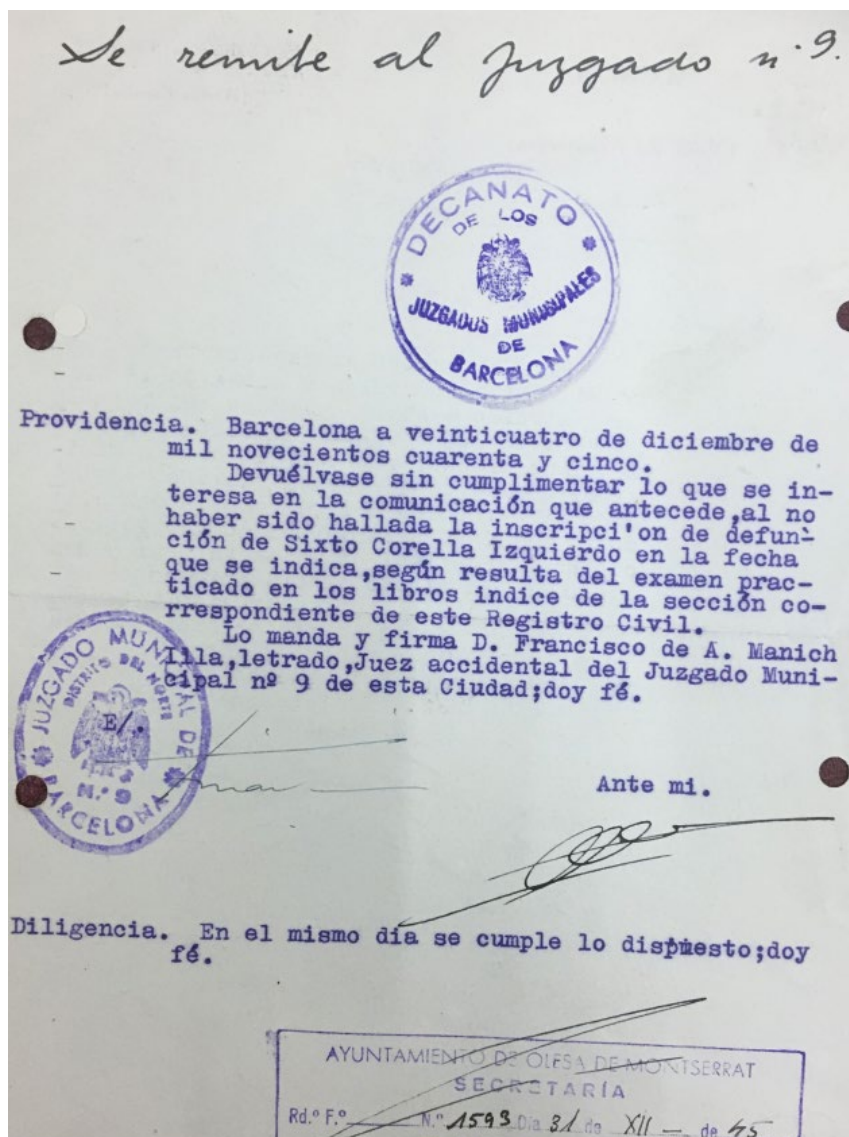
³ De Torre Alta, València.

⁴ Nascut l'any 1895 a Monteagudo (Terol), un jornaler que havia arribat a Esparreguera l'any 1922.

Vicenta Roselló i el seu espòs, Emili Corella el dia del seu casament. Font: família Corella Roselló.

Tot i les peticions del seu fill Antoni, no se sap amb exactitud la data de la mort del Sixto però, segons el nostre testimoni, va ser l'any 1933 a l'Hospital de Sant Pau de Barcelona. En el document que tenim a continuació, podem veure que l'any 1945 el jutjat cercava la inscripció de defunció.

Document judicial d'on podem deduir que es buscava la inscripció de Sixto Corella. Barcelona, 1945. Font: AHMOM

La causa de Vicenta Roselló Blasco⁵, militant de la CNT, es troba a l'Arhivo Históric Nacional i està inclosa a la Causa General d'Esparreguera⁶. Va ser presa quan tenia 37 anys, a Esparreguera i va patir un Consell de Guerra Sumaríssim

⁵ Vam poder trobar informació sobre la Vicenta, abans de poder contactar amb la seva família de França, gràcies a una informant, neta d'Antònia Roselló Blasco: Entrevista efectuada per Joana Llordella a Maria Antònia Juanpere, dins del projecte: *Memorial Democràtic del Baix Llobregat; de les experiències personals a l'èxit col·lectiu*. Novembre 2020. Autores: Joana Llordella i Blanca Mampel. Direcció projecte: José Fernández i Elionor Sellés.

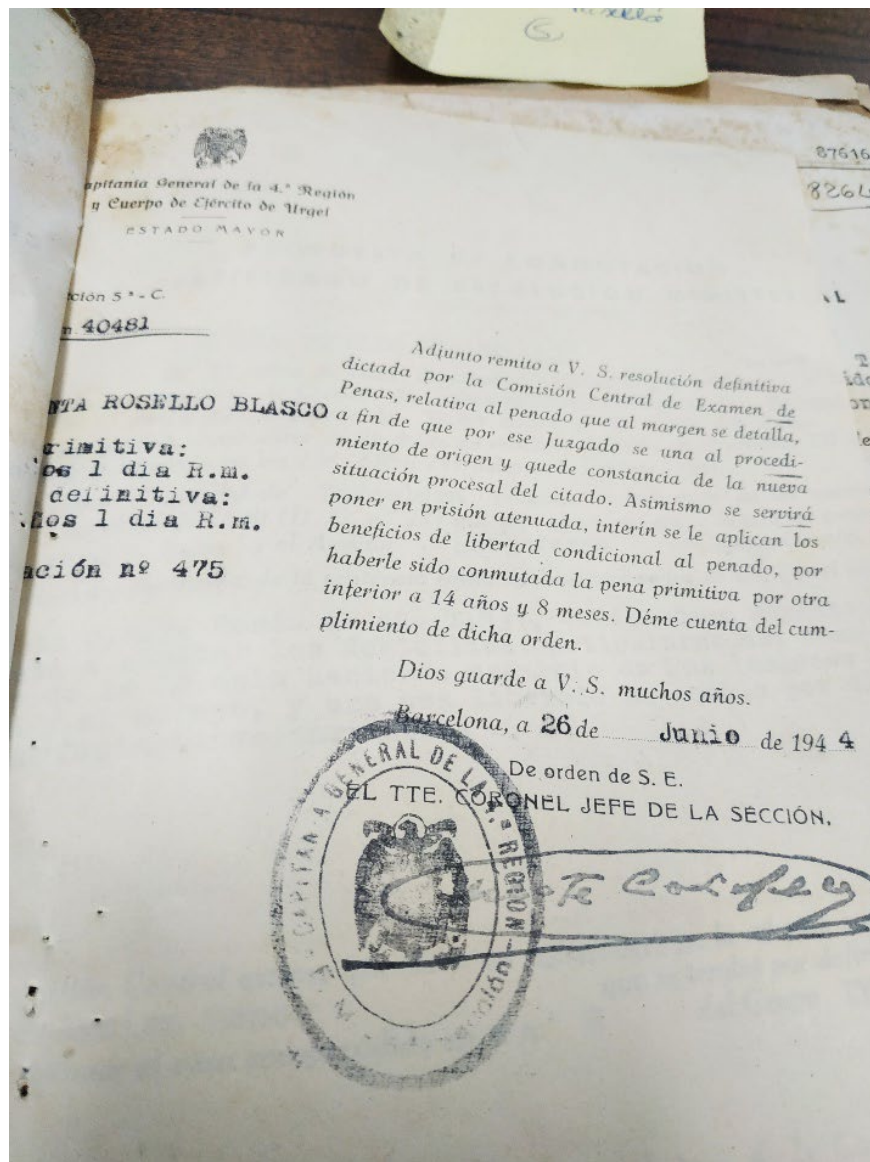
⁶ Lligall: 1597, Caixa: 1 Exp: 8 Foli: 10 i 42. La data de l'expedient és el 22 d'octubre de 1940.

amb el resultat final d'una pena de dotze anys i un dia de reclusió temporal acusada de rebel·lió⁷.

L'any 1939, entrà a la presó de dones de les Corts de Barcelona, situada al carrer Joaquim Molins i, el 17 de maig de 1944, es ratificà la sentència, però en va sortir el mateix any. El seu fill ens recordava la insistència de les monges de la presó perquè bategessin el seu fill, era com una condició per a poder aconseguir la llibertat. Així ens ho contava en Bernard⁸, el fill de l'Emili, *Vicenta était libéré après avoir accepté que son fils Emili soit baptisé, elle était libéré mais sous contrainte administrative.*

⁷ Número de causa 005293 (1939-1939). TMTT.

⁸ Corella, Bernard. Correspondència. 2024.

Document segons el qual es concedeix llibertat condicional a Vicenta Roselló. Arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercer.

Fotografia de Vicenta Roselló a la presó a Barcelona l'any 1941. D'esquerra a dreta, la Vicenta és la tercera de la primera fila. Font: família Corella Roselló.

L'Emili va marxar en una segona tanda familiar cap a l'exili, l'any 1947, poc després que la mare sortís de la presó de Les Corts⁹, l'any 1944. El 1936 la Vicenta vivia amb la mare, Apolònia Blasco Gómez¹⁰ i els tres fills¹¹, en Joan, nascut el 1925, a Esparreguera¹², l'Antoni, nascut el 1931¹³ a Esparreguera i l'Emili¹⁴, nascut el 1932 a Esparreguera. L'any 1940, l'àvia, era la cap de família ja que la seva filla era a la presó, i era classificada com a indigent, el Joan era pagès i vivia a Olesa de Montserrat, els altres dos consten com a escolars.

⁹ Poden llegir la seva biografia en aquesta adreça del Memorial Democràtic del Baix Llobregat: <file:///C:/Users/LLORDELLA/Downloads/1620027586-0-3.pdf>

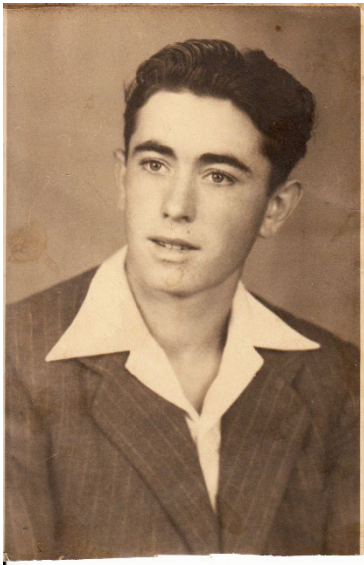
¹⁰ Al padró de 1922, l'Apolònia (Polònia) és vídua, consta que és nascuda l'any 1865 a Torre Baixa, València, i viu amb sis fills al carrer Bruc, núm. 34, d'Esparreguera. Tots plegats, menys el Mariano, havien arribat a la vila l'any 1906.

¹¹ En Bernabé, nascut després del Joan, havia mort quan tenia 15 mesos.

¹² Al padró de 1940 hi posa a Olesa de Montserrat.

¹³ Al padró de 1940 hi posa l'any 1929.

¹⁴ Al padró de 1939 hi posa Emília.

D'esquerra a dreta: Antoni , Joan i Emili Corella Roselló. Font: família Corella Roselló

L'any 1940, tots consten que viuen amb l'àvia, Apolònia Blasco, al carrer de Ferran Puig, núm. 6, d'Esparreguera. La mare compta com absent perquè és a la presó. L'any 1945 ja no hi queda ningú en aquesta adreça.

L'Emili ens recordava les vicissituds que havia passat en la seva infantesa amb el pare mort i la mare a la presó, i sense suport de la família; vagarejava pels carrers amb el seu germà Antoni, cercant menjar i demanant almoïna, a Esparreguera, però també a d'altres viles, per exemple, a Piera. Van arribar a robar però sempre era menjar, perquè era una necessitat per a poder sobreviure.

L'àvia Apolònia Blasco. Font: família Corella Roselló.

El dia que van agafar la meua mare, ella estava netejant els vidres de l'Ajuntament; la van agafar que el meu germà tenia la cama trencada i enguixada. Se la van emportar a la presó i vivíem de la manera que podíem, robant d'una manera o altra. Robàvem fruita i a vegades alguna *fiambrera* que els pagesos havien deixat penjada en un arbre mentre treballaven al camp. La meua iaia no tenia res, ella es va morir més de gana que una altra cosa perquè ningú ens donava res.

Un dia vam anar amb el meu germà Antonio a agafar el carrilet i vam anar a Barcelona per demanar caritat. Allí, a la plaça de toros, vam demanar caritat i ningú ens donava res. Arribà una dona i ens preguntà on era la mare i li vam dir que era a la presó. Ens va dir que anéssim amb ella, que ens donaria alguna cosa, i ens va portar a la policia i, allí, van pegar al meu germà perquè em vam preguntar com em deia jo i va contestar ell, doncs, així dues vegades. Dues hòsties. D'allà ens van portar a una habitació plena de gent, dormint per terra, brut i, finalment, ens vam poder escapar. Vam passar per un pati on sentíem la gent cridant, que segurament els estaven torturant. Finalment, vam retornar a Esparreguera caminant.

Un altre dia vam anar a Piera per demanar caritat, poca cosa, ens donaven ametlles, figues seques... ¹⁵

Allí van entrar en una casa a robar un pernil, per això van agafar el seu germà Antonio, però ell es va escapar i, el seu tiet, quan va veure el pernil, *quasi se'l va quedar tot. Li va deixar una mica per la iaia (...) jo tenia vuit anys*¹⁶. Un altre dia van entrar al mercat a robar plàtans, eren una colla de 10, de vuit a deu anys. En aquesta colla hi havia un Ollé (fill de l'ebenista) que els va delatar i per això els van posar a la presó d'Esparreguera, a ell i al seu germà. Varen sortir plens de polls.

L'Emili ens recordava un personatge, en Segarra, que aleshores tenia força poder, que volia alliberar la seva mare, però no va poder ser i veritablement van viure amb molta pobresa.¹⁷

Jo i els meus germans anàvem pel carrer, abandonats. Estàvem a casa de l'àvia però era velleta i ella mateixa no tenia res per menjar i també anava a demanar caritat. Jo, a vegades, anava amb ella per les cases però no et donaven gran cosa. Nosaltres, abandonats com estàvem, de gana, gana, no en passàvem perquè sempre trobàvem alguna cosa per robar. Menjàvem la fruita de l'època i, quan no hi havia fruita, menjàvem les olives de l'arbre, uns quants pinyons i una

¹⁵ Corella, Emili. Entrevista cit.

¹⁶ Ibídem.

¹⁷ De fet també durant la guerra la van passar molt magre, l'Emili ens ha recordat en diverses ocasions la gana que passaven i que fins i tot la mare havia portat els germans a Can Comelles on hi havia infants refugiats perquè els alimentessin, fins que va sentir que d'allí s'enduïen els nens cap a Rússia i aleshores se'ls va emportar.

mica de caritat. Tots els pagesos tenien barraques a les vinyes i aleshores anàvem a les barraques i trobàvem algun raïm penjat, ametlles...alguna cosa per menjar.

Com hem vist, la seva mare va ser empresonada el març de 1939 i va ser jutjada als 36 anys en un sumaríssim¹⁸, així ens ho recordava l'Emili: *La meva mare estava a la presó de les Corts, allí a molts els afusellaven. Les primeres que afusellaren eren les mestres (...)*¹⁹

Quan aquesta va sortir de la presó, segons el nostre testimoni, s'havia de presentar dia sí dia també a la Guàrdia Civil, però això durà poc, perquè no se li va permetre romandre a Esparreguera. Ell ens parlava de desterrament però no hem trobat cap documentació que ho corroborei, en tot cas, va haver de marxar d'Esparreguera a Olesa de Montserrat (c/Indústria, 17) on hi tenia família²⁰. Van marxar en primer lloc perquè passaven molta gana i se sentien rebutjats i no els donaven feina, per això va anar a treballar a Monistrol. Això va durar ben poc perquè ben aviat van decidir d'anar-se'n a França on la Vicenta hi tenia germans exiliats i els podrien ajudar.

L'exili

La família va marxar a França a peu, pels Pirineus. Van anar a viure a casa de la germana de la Vicenta, la Carme i, més tard, van traslladar-se a casa del seu germà Pere, a Coustouges, prop de Perpinyà, Loire, després retornarien a Izieux.

L'Emili ens ho recordava amb més detall en una primera entrevista:

L'Agustinet va marxar amb mi a França, vam passar pels Pirineus caminant des de l'estació del tren, amb uns documents falsos. Era el mes d'agost però feia molt de fred. El 15 d'agost. Fins arribar al primer poble francès. Hi havia la meva mare, l'Agustinet i la seva *nòvia*, Maria, que era de Collbató però treballava a la fàbrica de Monistrol amb la meva mare i allà es varen conèixer. Ella treballava a Monistrol perquè el Sr. Piqué de Can Sedó no la va voler. Era molt dolent amb els obrers,

¹⁸ Arxiu del Tribunal Militar Territorial Tercer, llista de reparació jurídica de víctimes del franquisme (1938-1978).

¹⁹ Corella, Emili. Entrevista cit.

²⁰ Parla del Carles Roselló Blasco, germà de la Vicenta, de Torre Alta (1904), casat amb Juana Garrido (1910), de Bedar, Almeria. També hi havia els Vinyals, l'Agustinet, el Peret i l'Antoni. Finalment es va estar un temps a casa de la seva germana Dolors.

cada vegada que la mare anava a demanar treball li deia *aquí no hi ha res per tu*.

Quan vam passar els Pirineus vam pagar una persona –ben poca cosa– un conegut que se n’havia anat a viure prop de la frontera. Vam començar de nit i amunt, amunt i amunt. Vam passar moltes hores caminant i vam arribar al primer poble francès fins arribar a La Guingueta d’Ix (*Bourg-Madame*), l’Alta Cerdanya. Vam anar a la policia i hi vam estar dos o tres dies fins que ens van posar en un tren, direcció a Perpinyà i ens va portar a un camp de concentració però que no era molt dolent, ens donaven de menjar, dormíem sobre la palla... en espera de trobar la família aquí a França. I els que no tenien família s’havien d’espavilar per trobar treball o el que fos. Ens van preguntar si teníem família a França i vam dir que sí i els vaig donar la *direcció* i així vam poder contactar amb la germana de la meva mare i el seu home que ens van venir a buscar.

Vam anar a casa de la Carme²¹, la germana de la meva mare que vivia a St. Chamond, al departament del Loira. Allí hi vivia la meva tieta, el seu home i els seus fills, l’Emili i la Gardènia. Ells van arribar a França amb la retirada. Els oncles s’havien casat civilment i era una cosa greu per a l’època. Van estar en camps que es van sentir molt maltractats pels francesos. El meu tiet, el *Pedro* Roselló Blasco²² era molt viu, quan va passar la frontera es va disfressar de dona perquè eren més ben tractades que no pas els homes. I després es va poder escapar del camp i va poder treballar en una casa de pagès. Aquest es va quedar sol a França i, com que la dona no hi va voler anar, va recomençar amb una altra dona que ja tenia una filla, i amb ella va tenir una noia i dos fills.

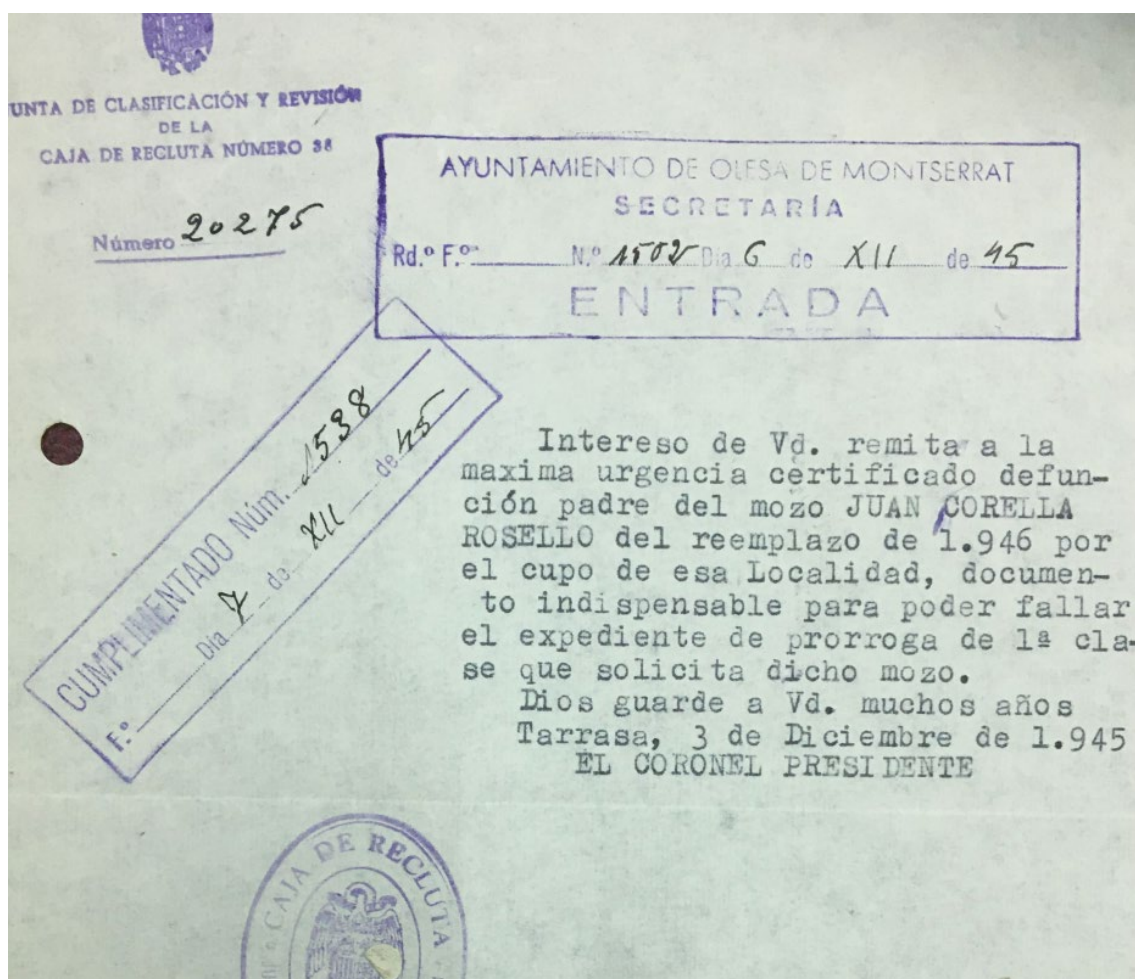
Els meus germans, Joan i Antoni Corella, havien passat un any abans la frontera de manera clandestina, el 1946. El Joan ho va fer just quan havia de fer el servei militar.

Llegaron al primer pueblo francés, Valcebollère, al lado de Bourg-Madame y fueron al campo de concentracion de Perpignan. El tío Pedro Rosello vino a buscarlos para llevarlos a Izieux (Loire) que ahora es Saint Chamond.²³

²¹ Nascuda a Esparreguera el 1910. La coneixen com Carmela.

²² La seva dona, la Narcisa Lluïsa Nòria no va voler marxar i es va quedar amb els fills.

²³ Corella, Emili. Entrevista cit. Fragment transcrit pel seu fill Bernard.

En Joan va marxar de manera clandestina cap a França l'any 1946 però abans havia demanat pròrroga del servei militar a la localitat d'Olesa de Montserrat on vivia. Font: AHMOM

El Joan es va casar a França amb Sabina Molas a Saint-Laurent-de-Cerdans.

El fill ens transcriu els fets de l'exili amb més detall:

Mi padre pasó los Pirineos a pie con su madre, Vicenta, y su primo Agustín Vinyals²⁴ y su novia María, en agosto 1947. Siguiendo un río, llegaron al primer pueblo francés Valcebollère²⁵ el 15 de agosto. Fueron a presentarse a la policía francesa de Bourg-Madame²⁶. Fueron alojados durante dos o tres días en las instalaciones de la policía de dicha población, después, la policía los metió en un

²⁴ L'Agustí Vinyals ja havia marxat a França en la retirada i va estar reclòs al camp de Bram, on va arribar el 16 de febrer de 1939, i en va sortir el 27 de març per retornar a Espanya. El seu germà Pere Vinyals també el trobem al mateix camp el 2 de març, però en devia sortir ben aviat, ja que hem localitzat un document de l'alcalde de Santo Domingo de la Calzada dirigit a l'alcalde d'Esparreguera, del 15 de març de 1939, on li comunica que té aquest xicot i un cosí seu, Jaume Juanpere Roselló, refugiats a la seva població.

²⁵ Vallcebollera, en català, és una comuna de la Catalunya del Nord, a la comarca de l'Alta Cerdanya. Administrativament, pertany a l'Estat francès.

²⁶ En català, La Guingueta d'Ix; una comuna de la Catalunya del Nord, a la comarca de l'Alta Cerdanya, a mig camí entre Puigcerdà i Llívia. Administrativament, pertany a l'Estat francès.

tren hacia un campo de concentración en Perpiñán. Allí se quedaron casi una semana. En este campo había muchos españoles refugiados (...) Después de una semana, la policía les pidió si tenían familia en Francia. Mi padre recordaba la dirección de memoria y se la dio: Miguel Manuel 31, Rue Henrie Castel, a Izieux, al departamento de Loire. La policía los buscó y, tres días después, vino a buscarlos a Perpiñán —esto con un gordo salchichón. Fueron allí y se quedaron seis meses aproximadamente; después fueron a vivir cinco años a Coustouge²⁷, un pueblo cerca de la frontera española. Vivieron cinco años en Coustouges y después volvieron a Izieux. Mi padre trabajó en la albañilería, Antonio como soldador, Juan y el *Agustinet* en las minas de carbón.

En arribar a França, l'Emili es va haver d'espavilar per poder sobreviure, per això va fer diversos treballs i així va poder ajudar també la mare. Uns dels treballs que va fer va ser en una fàbrica d'espardenyes o a la construcció.

L'Emili es va casar a França amb la Pascuala, a la fotografia que tenen a continuació hi poden veure la parella amb tota la família.

Fotografia familiar del casament de l'Emili amb la Pascuala a França. Font: família Corella Roselló.

²⁷ Costoja en català; és una població dels Pirineus Orientals del Vallespir.

La mare de l'Emili Corella va tornar a Esparreguera després de molts anys, concretament l'any 1963, abans no ho va fer perquè tenia por, ja que havia marxat mentre tenia llibertat vigilada i era perillós provar de tornar.

Podem dir que la família era una família anarquista i es van relacionar més amb militants sindicalistes a França però sense destacar.

La seva tia, **Carme Roselló Blasco** i família, havien marxat amb la retirada; ella deixà la fàbrica Sedó el dia 30-11-1938 –el mateix dia que la seva germana Vicenta–. Aquesta vivia al carrer Anselm Clavé, 161, 1r, 1a i estava casada amb **Manuel Miguel Campos**²⁸, que treballava a la Indústria Olesana. La Carme, l'any 1936, era analfabeta però el seu marit sabia llegir i escriure. El seu matrimoni, segons el nostre testimoni, va ser el primer casament civil d'Esparreguera en el període de la República. *Carmen vivió en Izieux a 42 Saint Chamond*.²⁹ La parella tenia l'**Abril Miguel Roselló**³⁰, la qual marxà a l'exili amb els pares a França, on morí als 80 anys, concretament, el 8 de juny de 2014 a Sant Chamond, Loira. Una altra filla, que també s'exilià, va ser na **Gardènia Miguel Roselló**³¹; aquesta va morir als 83 anys, el 12 de novembre de 2022, a Mont-De-Marsan, Landes, França.

L'Emili ens recordava alguns episodis de la Guerra Civil a Esparreguera i de l'empresonament de la seva mare. Ell ens explicava que, quan van cremar l'església i les imatges d'aquesta, es va fer, segons la seva opinió, perquè estaven molestos ja que Franco es va aixecar contra la República, com que l'església li va donar suport, hom es revoltà contra l'església. Que empresonessin la seva mare per haver estat una de les persones que es van veure en aquest episodi era injust:

La meva mare, que no tenia res, va veure que cremaven els mobles de l'església i es va emportar un banc i per això la van acusar. La veritable causa no va ser el banc sinó perquè jo no estava batejat i no la podien acusar per aquest fet, però era per aquest motiu. Ella era de la CNT, tenia idees llibertàries, també a

²⁸Nascut el 1910 a Villaroya de los Pinares, Terol.

²⁹ Corella, Emili. Entrevista cit.

³⁰ Nascuda el 14 d'abril de 1933 a Esparreguera.

³¹ Nascuda el 25 d'abril de 1938 a Esparreguera.

França. Els anarquistes ja denunciaven la gran dictadura d'Stalin, els únics. I els comunistes mataven els anarquistes.

La mare de l'Emili va morir l'any 1984, als 82 anys, a Saint Pierre de Chandieu, França, població on viuen actualment ell i la seva esposa.